

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-11-17

Diarienummer N050-0806/23

Handläggare

Sari Bodin

Telefon: 031-366 37 500

E-post: sari.bodin@ink.goteborg.se

Svar på remiss till kommunstyrelsen gällande SOU 2023:50 - En modell för svensk försörjningsberedskap

Förslag till beslut

I inköps- och upphandlingsnämnden:

1. Förslaget i avsnitt 9.6.2 gällande uppgiftsskyldighet för kommuner och regioner att på begäran lämna information om sina behov av försörjningsviktiga varor och tjänster till länsstyrelsen avstyrks, med de synpunkter som framgår av förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Övriga förslag i betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50) tillstyrks, med de synpunkter och kommentarer som framgår av förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Inköps- och upphandlingsnämnden har fått en remiss från stadsledningskontoret för yttrande. Remissen gäller Forsvarsdepartementets remiss av betänkandet av *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50). Se bilaga 1.

Regeringen beslutade den 2 september 2021 att tillsätta en utredning som ska analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.

Stadsledningskontoret sammanställer Göteborgs Stads synpunkter i ett tjänsteutlåtande samt ett förslag till yttrande som sedan ska beslutas av kommunstyrelsen, innan yttrandet skickas till försvarsdepartementet senast 31 december 2023.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Betänkandet av *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU2023:50) syftar till att stärka hela Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.

Finansieringsprinciper som föreslås:

1. Staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen. Staten ansvarar därför huvudsakligen för finansieringen av de åtgärder för att stärka försörjningsberedskapen som staten prioriterar och som inte är författningsreglerade.
2. Staten kan ersätta externa deltagare för betydande kostnader att delta i planerings- och övningsverksamhet som staten anordnar om det krävs för att säkerställa deras deltagande.
3. Enskilda och icke-statliga aktörer inklusive kommuner och regioner kan förväntas att på egen bekostnad upprätthålla en viss grundberedskap för att hantera mindre störningar i sin verksamhet.
4. För kommuner och regioner gäller den kommunala finansieringsprincipen för stadigvarande förändringar av det kommunala ansvaret. För aktivitetsbaserade åtgärder som kräver statlig styrning bör i stället riktade bidrag användas.
5. Företag ansvarar i normalfallet själva för finansieringen av författningsreglerade skyldigheter att vidta beredskapsåtgärder.

Att stärka försörjningsberedskapen nationellt kommer att kräva tid, resurser och kompetens och beroende på vilka åtgärder som vidtas på en mer detaljerad nivå så kommer det få ekonomiska konsekvenser för staden och kan innebära ett utökat ansvar och resursbehov i förvaltningen. Detta behöver emellertid ställas i proportion till, och vägas mot, de kostnader som kan uppstå ifall åtgärder inte vidtas.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Samverkan

Ingen samverkan har skett i ärendet.

Bilagor

1. En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)

Ärendet

Stadsledningskontoret har översänt Försvarsdepartementets betänkande av *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50) för yttrande. Se bilaga 1.

Utöver inköps- och upphandlingsnämnden ska exploateringsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Business Region Göteborg AB, Göteborgs Hamn AB och Göteborgs Stads Leasing AB yttra sig. Sista svarsdag till Stadsledningskontoret är 30 november.

Stadsledningskontoret sammanställer Göteborgs Stads synpunkter i ett tjänsteutlåtande samt ett förslag till yttrande som sedan ska beslutas av kommunstyrelsen, innan yttrandet skickas till försvarsdepartementet senast 31 december 2023.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 2 september 2021 att tillsätta en utredning som ska analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.

Förslag som ges i betänkandet *En modell av svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50) i korthet:

- Ansvaret för den nationella samordningen av försörjningsberedskapen ska ges till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och det medför att MSB ombildas till en styrelsemyndighet.
- Huvuduppgiften blir att ta fram en nationell försörjningsanalys av Sveriges samlade behov av försörjningsviktiga varor och tjänster.
- Ytterligare en uppgift blir att tillhandahålla en kontaktpunkt dit företag kan vända sig för att få information eller vägledning.
- MSB ska beredskapslagra varor som är försörjningsviktiga och som inte omfattas av någon annan myndighets ansvarsområde samt bedriva uppdragsverksamhet genom att tillhandahålla beredskapslagringstjänster åt statliga myndigheter. Uppdragsverksamheten ska finansieras med avgifter.

Förslag på uppgifter till andra statliga myndigheter än MSB:

- Beredskapsmyndigheterna och vissa sektorsansvariga myndigheter enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ska ta fram behovs- och försörjningsanalyser som ska ligga till grund för MSB:s nationella försörjningsanalys.
- Länsstyrelsernas analyser ska omfatta kommuners och regioners behov av försörjningsviktiga varor och tjänster och länsstyrelserna får en författningsreglerad möjlighet att begära in sådana uppgifter från kommuner och regioner. Detta genom att i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap införs en skyldighet för kommuner och regioner att

på begäran av länsstyrelsen lämna information om sina behov av försörjningsviktiga varor och tjänster.

- Försörjningsanalys som Trafikverket får i uppgift att göra ska även omfatta transporter (transportörer och logistikcentrum).
- För att möjliggöra för beredskapsmyndigheterna att få del av nödvändig information från näringsidkare för sitt analysarbete föreslås att samtliga beredskapsmyndigheter med undantag för Säkerhetspolisen blir så kallade totalförsvarsmyndigheter och att lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen utökas till att även omfatta planeringen av försörjningsberedskapen.
- Ett ytterligare förslag är att det ska framgå av Upphandlingsmyndighetens instruktion att myndighetens upphandlingsstöd ska bidra till att krisberedskaps- och totalförsvarsaspekter säkerställs i upphandling av samhällsviktig verksamhet och sådan verksamhet som är nödvändig för totalförsvarsvaret.
- Vidare föreslås att regeringen ger Kommerskollegium i uppdrag att undersöka tänkbara åtgärder som kan säkerställa handelsflöden även under störda förhållanden.
- För att möjliggöra en sammanhängande planering av försörjningsberedskapen föreslås att regeringen uppdrar åt MSB att i samråd med Försvarsmakten precisera planeringsantaganden för försörjningsberedskapen inom ramen för gällande politisk inriktning för civilt försvar och försörjningsberedskap.

Finansieringsprinciper för försörjningsberedskapen

1. Staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen. Staten ansvarar därför huvudsakligen för finansieringen av de åtgärder för att stärka försörjningsberedskapen som staten prioriterar och som inte är författningsreglerade.
2. Staten kan ersätta externa deltagare för betydande kostnader att delta i planerings- och övningsverksamhet som staten anordnar om det krävs för att säkerställa deras deltagande.
3. Enskilda och icke-statliga aktörer inklusive kommuner och regioner kan förväntas att på egen bekostnad upprätthålla en viss grundberedskap för att hantera mindre störningar i sin verksamhet.
4. För kommuner och regioner gäller den kommunala finansieringsprincipen för stadigvarande förändringar av det kommunala ansvaret. För aktivitetsbaserade åtgärder som kräver statlig styrning bör i stället riktade bidrag användas.
5. Företag ansvarar i normalfallet själva för finansieringen av författningsreglerade skyldigheter att vidta beredskapsåtgärder.

Förvaltningens bedömning

Inköps- och upphandlingsförvaltningens bedömning är att avstyrka följande förslag i betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50):

”Länsstyrelsernas analyser ska omfatta kommuners och regioners behov av försörjningsviktiga varor och tjänster och länsstyrelserna får en författningsreglerad möjlighet att begära in sådana uppgifter från kommuner och regioner. Detta genom att i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap införs en skyldighet för kommuner och regioner att på begäran av länsstyrelsen lämna information om sina behov av försörjningsviktiga varor och tjänster” (sida 31 bilaga 1)

Förvaltningens bedömning:

- Att få god kvalitet i en analys som grundar sig på att samla in alla kommuners och regioners försörjningsviktiga varor och tjänster bedömer förvaltningen som svåruppnåeligt. Kompetensen skiljer sig mellan kommuner och regioner och alla deras tillhörande verksamheter i genomförande av risk- och sårbarhetsanalyser, kartläggning av försörjningsprocesser, identifiering och bedömning av försörjningsrisker, kontinuitetsplanering, analysarbete och prioriteringsförmåga. Förvaltningens bedömning är detta riskerar att analysen blir bristfällig.
- Det krävs ett likartat arbetssätt och en tydlig systematik, men även då bedömer förvaltningen att den insamlade informationen inte kommer vara av tillräckligt god kvalitet. Det av samma anledning som ovan.
- Att samla information från alla kommuner och regioner om alla deras försörjningsviktiga varor och tjänster kommer ta tid, vara extremt omfattande och svårhanterligt för alla parter (kommuner, regioner och Länsstyrelsen) dels i själva insamlandet, dels i hanteringen av den insamlade informationen.
- Förvaltningen föreslår, som ett första steg, att det sker en central utredning av ett antal typkommuner och typregioner (liten, mellan och stor) försörjningsviktiga varor och tjänster. Enligt förvaltningens bedömning skulle en sådan utredning ge ett beslutsunderlag med avsevärt högre kvalitet och därmed ge förutsättningar av vad för varor och tjänster som är försörjningsviktiga och hur stor behovet av dessa är. Arbetet skulle därtill inte bli lika administrativt tungt och möjlighet till att dra till lärdomar till ett nästa steg i de fall det finns behov av att göra en mer djupgående analys av fler kommuners och regioners försörjningsviktiga varor och tjänster.

Inköps- och upphandlingsförvaltningens bedömning är att tillstyrka följande förslag, men med en kommentar, i betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50):

Finansieringsprinciper för försörjningsberedskapen, pkt 4:

”För kommuner och regioner gäller den kommunala finansieringsprincipen för stadigvarande förändringar av det kommunala ansvaret. För aktivitetsbaserade åtgärder som kräver statlig styrning bör i stället riktade bidrag användas” (sida 35, bilaga 1)

Förvaltningens bedömning:

Förvaltningen gör bedömningen att de uppgifter som åläggs kommuner utifrån utredningens förslag är stadigvarande förändringar och inte aktivitetsbaserade åtgärder. Förvaltningen uppfattar att det finns en oklarhet i utredningen i vilken mån det är utredningens uppfattning att kraven är stadigvarande förändringar. Förvaltningen ser det därför som en risk att de uppgifter som åläggs kommuner utifrån utredningens förslag inte blir fullt finansierade långsiktigt utan endast finansieras genom tillfälliga riktade bidrag.

Utöver ovanstående har förvaltningen en slutlig synpunkt:

Förvaltningen ser gärna att det kommer fler remisser på hur de förslag som ges i betänkandet av *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50) ska genomföras i mer detaljerad form. Förvaltningens rekommendation är att SKR är den instans som centralt svarar på dessa remisser för kommunernas och regionernas räkning.

Sari Bodin
Risk manager

Henrik Karlsson
Förvaltningsdirektör